

Slutreplik: Konstruktivismen är utbredd i skolan

Dagens Nyheter den 29 oktober 2018

Vår artikel om läroplanen och den svenska skolans kunskapssyn har fått stor spridning. Fyra repliker har inkommit. Vi kommer att fokusera på två av dem i vår slutreplik. I den första, skriven av Sten Svensson, som arbetar som skolpolitisk utredare vid tankesmedjan Katalys, framkommer det att Svensson anser att vår kritik bygger på en konspiration. Han menar vidare att vi inte kan visa några belägg för att denna kunskapssyn faktiskt har fått fäste i lärarkåren.

Svensson verkar inte ha sökt i litteraturen innan han skrev sin replik. Det finns mycket data som tyder på att konstruktivismen är mycket utbredd hos lärare. I Talis-undersökningen, som bland annat syftar till att se vilken kunskapssyn som återfinns inom lärarkåren i OECD-länderna, framkommer det att en stor majoritet av lärarna uppger att de huvudsakligen ser sin roll som en handledare snarare än som en kunskapsförmedlare. Låt oss ge ett exempel. Över 80 procent av lärarna i den svenska lärarkåren uppger exempelvis att de instämmer i följande påståenden:

- Deras roll som lärare är att skapa en lärmiljö som främjar elevernas egna sökande efter kunskap.
- Att det är viktigare för dem att lära eleverna hur man tänker och resonerar än att de lär sig de specifika ämneskunskaper som läroplanen anger.
- Att eleverna själva ska få tänka ut lösningar på problem innan de som lärare visar eleverna hur man kan lösa dem.

Att konstruktivistisk ideologi slagit genom starkt finns också beskrivet i olika studier av matematikundervisning och lärarutbildning för matematiklärare i Sverige gjorda av till exempel professorerna Andreas Ryve och Kirsti Hemmi. Nu senast visar Eriksson, Helenius och Ryve utifrån Timss-data att reformpedagogik har fått större betydelse i Sverige än i andra länder och att det kan vara en förklaring till de svenska resultaten. Tidigt har Åse Hansson och Monika Vinterek visat detsamma.

Att den konstruktivistiska kunskapssynen har blivit så utbredd i skolan har flera orsaker, varav vi i vår artikel ämnade föra fram att läroplanen är en bov i dramat. Sedan tidigare vet vi dock att det tongivande pedagoger på våra lärosäten ofta bekänner sig till denna kunskapssyn. Det gäller även internationellt. OECD har i en rapport tidigare konstaterat att "i hela världen förespråkar utbildningsideologer och lärarutbildningar en konstruktivistisk kunskapssyn". Deras kunskapssyn påverkar så klart blivande lärare, då det ofta är de som styr över lärarutbildningen. En tidigare studie har bland annat kunnat visa att blivande lärare i huvudsak får möta kurslitteratur som tar sin utgångspunkt i konstruktivism samtidigt som böcker om inlärningspsykologi och kognitionsvetenskap lyser med sin frånvaro.

Man bör skilja på tre sorters konstruktivism: faktakonstruktivism (alla fakta är "konstruktioner"), pedagogisk konstruktivism (läraren ska ta ett steg tillbaka och låta eleven söka kunskap själv) och

inlärningskonstruktivism (inlärning innebär att strukturera information). Den första är en djupt problematisk filosofisk teori, de två andra är empiriska teorier men oberoende av varandra. Misstaget som görs är att man utgår från att inlärningskonstruktivism går hand i hand med pedagogisk konstruktivism. Forskning visar tvärtom att just eftersom inlärning innebär att strukturera information krävs en aktiv lärare som griper in och hjälper eleverna att strukturera materialet – särskilt de elever som är svagast. Som de världsledande forskarna Paul Kirschner och John Sweller skriver i en forskningssammanställning: "Många pedagoger (särskilt lärarutbildare) har låst fast sig i en tro på att elever måste 'konstruera' sin egen kunskap, och de har antagit att det bäst sker genom att eleverna får söka sin egen kunskap eller lösa nya problem utan tydliga instruktioner från läraren."

Det är därför bekymmersamt att Sten Svensson tror att vi inte kan visa att denna kunskapssyn påverkar arbetet i skolan. Det är helt fel. Det finns forskning som visar att så är fallet. Det är också väldigt uppenbart i möten med lärare hur de upplever att de senaste årens förändrade samtal om undervisning nu gett dem stöd i att undervisa mer lärarlett. Ett tydligt exempel finns i Jarl, Blossing och Anderssons studie som visar att man på de framgångsrika skolor de studerat i hög grad övergett "egen forskning" till förmån för mer lärarledd undervisning, medan det motsatta var sant om de inte så framgångsrika skolorna. På dessa skolor höll man fast vid en på konstruktivistiska tankar baserad pedagogik som missgynnar de svagaste eleverna. Varför det har blivit så här är troligen för att våra lärarstudenter, på grund av den konstruktivistiska reformpedagogikens nästintill hegemoniska ställning där, inte fått träning i hur man kan undervisa.

Talis bekräftar att konstruktivistiska undervisningsmetoder används mer i Sverige än det genomsnittliga OECD-landet. De länder är mer framgångsrika som använder sig av dessa undervisningsmetoder i lägre grad som exempelvis Japan, Finland och Sydkorea. Det är inte en slump att det också är dessa länder som hamnar högst upp när elevernas kunskapsresultat mäts, då forskning från de senaste decennierna har visat att tydlig lärarledd undervisning, av vissa kallat för katederundervisning eller förmedlingspedagogik, omväxlad med en mindre mängd undersökande pedagogik, är den mest effektiva undervisningsmetoden.

Avslutningsvis vill vi bemöta repliken som har inkommit från Skolverket. Generaldirektör Peter Fredriksson och Anna Westerholm, chef för myndighetens läroplansavdelning. De menar att vi tillskriver Skolverket en kunskapssyn de inte har. Det finner vi något överraskande, då samma Anna Westerholm bara för några månader sedan skrev i en artikel att Skolverket lät behålla den kunskapssyn som fanns i den föregående läroplanen (Lpo 94) när de arbetade fram den nu gällande (Lgr 11). De lät med andra ord behålla den kunskapssyn som genomsyrade en läroplan som i sin tur fick effekten att elever i en allt högre utsträckning lämnades ensamma i sitt eget lärande.

Isak Skogstad

Magnus Henrekson

Per Kornhall

Martin Ingvar

Åsa Wikforss

Inger Enkvist